

Paul
CORINTH
ep Tuptsiwni'yunqamuy amumi
mohti Pēniata

¹ Nu' Paul, God tunatyayat ahpiy Jesus Christ ayaatnihqey aw wánwayniwhqa it penta, itahtupkoy Sosthenes ámuma. ² Itam Corinth ep God aw tōnawtaqamuy, Jesus Christ ahpiy sutsvo oyiwyunqamuy, put sinomatniqey ōviy wánwayniwyaqamuy ōqalanta, pu sohsokmuy sohsovik Jesus Christ aw taqa'nanwtotiqamuy pīwu. Pam hapi pumuy Tutuyqawhqaamu, pu Itahtutuyqawhqa. ³ Nam núokwa, pu kwakwhaunañwa Itanay God añqw umumi pitsíwtaa, pu Tutuyqawhqtat Jesus Christ añq'ō.

Blessings in Christ

⁴ Pay nu yūmosa Inay God aw kwakwhatima umuhpee. Kwakwhat pi pam Jesus Christ ahpiy umumi núokway noa, ⁵ Umuy sohsok hihta qaōwíhintaqat máqahqee. Kwakwhat pi pam umuy lavayhtuwit maqa, piw umuy suyan unañwtalwunitoyna. ⁶ Pi lavayi Christ yuaataqa umuhpe hūrs'iwma. ⁷ Noqw ōviy uma Itahtutuyqawhqaqay Jesus hisat mātaqtiniqat maqaptsi'kahkañw qa hihta kuwahtiput ep rūrumnaya. ⁸ Pam hapi so'ñwamiq aw pahsavo umuy hūrs hoñnaqw, uma put talōñniyat ep qa hihta akw qalomáhinyunwini. ⁹ God hapi pas

qaatsáy'ma. Noq̄w uma put Tiyat Jesus Christ amum yanyuñwniqat õviy umuy wánwayi.

Divisions in the Church

¹⁰ Noq̄w taa, itupkomu, nu Itahtutuyqawhqay Jesus Christ natñwaniyat aw yankañw umumi oki-whiñqawlawni: Okiw uma sohsoyam sun yuaa-totani; uma qa nãtsikiwtani. Uma qa panyuñwt, sun wuwni'kahkañw, sun tunatyawkahkañw, sũp hinwisni. ¹¹ Taq ima Chloet sinomat inumi umuy hin tũawvaya, itupkomu, yaw uma nãtsikiwyuñwa. ¹² Noq̄w it nu pañqawu: Yaw uma nãnap pañqawa: Nu Paul ámuma; noq̄w Nu'wa Apollos ámuma; noq̄w Nu'wa Cephas ámuma; noq̄w Nu'wa Christ ámuma, yaw uma kitota. ¹³ Noq̄w nu umuy hihta tũviñtani: Ya Christ qa sũpwa? Ya Paul umuñem nahoylehtsit aw muilti? Ya uma Paul natñwaniyat aw kũyit akw tuvoylatoti? ¹⁴ Pas nu God aw hahlayhti. Kwakwhat pi nu qa haqawat umuy kũyit akw tuvoylata, hal pay Crispus-nit pu Gaius pũmuy-saa. ¹⁵ Taq nãp hisat pi sen haqawa nu nãp inatñwaniy aw tũtuvoylataqat pañqawni. ¹⁶ Pu piw nu Stephanas ep kĩvituy kũyit akw tuvoylata. Pu ahpiy pay nu suhpan qa hakiy piw kũyit akw tuvoylata. ¹⁷ Pi nu kũyit akw tũtuvoylalawniqat nuy Christ qa pan ayata; pi nu lomatuwit yuaataniqat nuy ayata. Noq̄w nu lavayhtuwit qa akw yuaata, taq nãp hisat ka Christ nahoylehtsiyat õqalaat qa hímuniwhtini.

Christ the Power and the Wisdom of God

¹⁸ Pi nahoylehtsi yuaatiw̄hqa añ só'iwwisqamuyñiqw pay an'eway hímuu; nĩkañw itamuy ayo nõñakiwtaqamuyñiqw pam God õqalaata.

19 Pi ura yan pey'ta: Nu a'nö wuwni'yuñqamuy wuwantuwiyamuy súlawhtani, pu nu qaūunatuy matstuwiyamuy sóontsanhtani, yan'i. 20 Taay, noqw hak hihta añ suan wuwni'tañwuqa haqam hak hímuu? Ya hak tutuventuwi'tañwuqa haqam hak hímuu? Ya hak yep qatsit ep hihta añ hiñqawmaqa haqam hak hímuu? Ya God yep qatsit ep wuwantuwit qa hamanhintsana? 21 Pi God súanwuwni'kañw yan yukuqw, ima yep qatsit añ hinwisqam nāp wuwniy qa ahpiy put tutwa. Noqw pahsat pu pam yan unañwti: Pam lavay'aymuy amuhpiy yuaate', hakimuy put aw tütuptsiwaqamuy ayo óyaniqey pan'i, nāmahin pi as haqawatuyniqw pam lavayi pas an'ewayniq'ö. 22 Pi Jew-sinom kätatayhpit hihta tuawi'taqat tuñlay'yuñwa, noqw Greek-sinom súanwuwnit hepnumya. 23 Noqw pi itam Christ nahoylehtsit aw muiwhqat yuaatota; imuy Jew-sinmuy amumi tönökpit anta, pu imuy Greek-sinmuyniqw pam an'eway hímuu. 24 Nikañw imuy Jew-sinmuy pu Greek-sinmuy amuñaqw wáñwayniwyaqamuy amumiwat Christ hapi God öqalaata, piw God súanwuwniata. 25 Pi nāmahin pi God wuwniat hihta ep an'ewakwniqey mātaqtiqw, pam sinmuy amuhpenihqe pas pavan wuwni'ta; noqw nāmahin pi pam hihta añ qa öqalaniqey mātaqte' pam sinmuy amuhpenihqe pas pavan öqala. 26 Pi uma hakim wáñwayniwyaqey navoti'yuñwa, itupkomu, qa wūhaqnihqam yep qatsit ep pas pavan wuwni'yuñqam wáñwaniwya, qa wūhaqnihqam ö'qaltu, qa wūhaqnihqam pavansinomu. 27 Pi God hihta sinmuyniqw yep

qatsit ep an'e'wakwnihqat namorsta, imuy a'nö wuwni'yuñqamuy hamantoyraniqe öviy'o; pu pam sinmuy amuñaqw yep qatsit ep hihta qaöqálat namorsta, añ hīhihta öqalat hamantoyraniqe öviy'o. ²⁸ Pu God yep qatsit ep hīhihta hin'e'wakw, hīhihta susqahimuniñqat enañ namorsta, pu hikispi pam hīhihta qahaqamyaraqat namorsta, hīhihta pasiwyuñqat qahaqamtaniqe öviy'o. ²⁹ Noqw öviy kurs hak put atpip kwiviyuaatani. ³⁰ Noqw pi uma hapi put ahpiy Christ Jesus ep hinwisa. Noqw God put ahpiy itamuy súanwuwnitoyna, itamuy súanyuñwniqat yukuna, itamuy nāmi lasna, itamuy qenivo oya. ³¹ Hin pey'taqat antani: I' hak himuiwtaqa Tutuyqawhqat ep himuiwtani.

2

The Message about Christ on the Cross

¹ Pu nūu, itupkomu, ura nu umumi pítuhqe, lavayhtuwit, pu wuwantuwit ayo yukut, oki-whinkañw umuy God tunatyayat āawna. ² Nu umumum yankañw yan na'qala: Pas Jesus Christ nahoylehtsit ep nīniwhqat put-sa tuwi'taniqeyu, qa hihta piwu. ³ Nihqe nu umuhpa' hinmakañw, pas qaöqálaniñwu; hin unañway'kañw, pas tururu-tima. ⁴ Ura nu lavayit yuaataqe, sen tūaawnaqe tuhislavayit qa akw yuaata. Pi tuhislavayi pay sinmuy amuhpiy'o. Noqw nu qa pan yuaatat, Hikwsit öqalayay akw umuy tuptsiwna. ⁵ Noqw yan umuhtuptionsiwni qa sinot wuwantuwiyat ep wunut, pas God öqalayay ep wunu.

God's Wisdom

⁶ Pay as pi itam añ tukwsiwyuñqamuy amuhpa' pas wuwantuwit yuaatota. Noqw pam wuwantuwi qa yep qatsit ahpiy'o, piw qa yep qatsit ep mohpegyaqamuy amuhpiy'o. Pi puma tūwayawisa. ⁷ Itam pi God wuwantuwiyat tupkiwtañwuqat yuaatota, it'a: God hisatñahaqaqw itamuy pas momi óyaniqey pasiwna. ⁸ Noqw yep qatsit ep moñw'iwyuñqam qa haqawa it navoti'ta. Kurs puma put navoti'yuñwe', soon Tutuyqawhqat lolmat tälawnway'taqat nahoylehtsit aw muayani. ⁹ Noqw God hihta qaöwihintaqat put aw unañway'yuñqamuy amuñem na'sasta. Noqw qa hak put pantaqat posiy akw aw yori, pu piw naqvuy akw put qa navota, pu piw qa hisat unañwmiq paki. ¹⁰ Nikañw God Hikwsiy ahpiy itamumi put mahtakna. Pi Hikwsi sohsok hihta añ purima, hikis God suyan unañwtalwuwniyat pas qa mätswtaqata. ¹¹ Puyaw hak sino sukw sinot unañwayat aw navoti'ta? Pay pas nāp hikwsiat ahsonvenihqa put navoti'ta. Noqw pan piw qa hak sino God unañwayat aw navoti'ta, pas put Hikwsiat-saa. ¹² Noqw pi it Hikwsit itam makiwyaqw pam qa yep qatsit ahpiynit God ahpiy'o. Noqw yan itam God itamuy hihta paysoq máqahqat mätsw'yuñwa. ¹³ Nihqe itam put pantaqat piw yuaatota. Itam hihta yuaatotage, sinot wuwantuwiyat qa ahpiy put tutuqayya; noqw pay Qahováriwtaqa Hikwsi itamuy put tutuqaynaqw, itam Hikwsit añ hinwisqamuy amumum yuaatotage, hīhihta Hikwsit añ qatsqat namimahtakin-tota. ¹⁴ Noqw i' hak nāp tunatyay añ hinmaqa hihta God Hikwsiyat añqwnihqat pas qa ömahtañwu,

putniq̄w pi pam an'eway'o. Noq̄w pam pas hikwsit ahpiy māmatsniwñwuniq̄w, òviy kurs hin pam put māmatsni. ¹⁵ Noq̄w pay i' hak Hikwsit añ hinmaqa sohsok hihta añ tuwantima; noq̄w soon hak sino put aw tuwanlawni. ¹⁶ Puyaw hak Tutuyq̄awhqa tunatyayat mātsi'taq̄e put aw tuta-plawni? Pi itam Christ wuwniyat pasiwyuñwa.

3

Servants of God

¹ Pu nūu, itupkomu, kurs nu hin umuy Hikwsit añ hinwisq̄at pan umumi yuaatani. Pay nu umuy nāp tunatyay añ hinwisq̄at pan umumi yuaata, umuy Christ ahpiy q̄atsit aw pu' pas tihtiwyaq̄at pan'i. ² Nu umuy pīhut nopna, qa hurut nōvata, ispi uma pew pahsavohaq̄ami kurs hin kātotiniq̄'ō. Híkispi nāt uma kurs hin put kātotini. ³ Taq̄ uma nāt umuhtunatyay añ hinwisa. Pi yaw umuñaq̄w haq̄awat nānami unañwtutuyyakañw, pu nāñwuy'kahkañw, nātsikiwta. Ya uma qa nāp umuhtunatyay añ hinwisa? Ya uma yep q̄atsit ep sinmuy qa amún hinwisa? ⁴ Oviypi haq̄awa, Nu' Paul ámuma, yaw kitalawhq̄, pu suhka, Nu' Apollos ámuma, yaw kitalawhq̄, ya uma panyuñqe, qa nāp umuhtunatyay añ hinwisa? ⁵ Puyaw Paul hak hímuniq̄w òviy'o? Puyaw Apollos hak hímuniq̄w òviy'o? Pi uma pay pumuy ayaiwtaq̄amuy amuhpiy tūtuptsīwa. Pay Tutuyq̄awhqa hapi itamuy nanāp tumalhuyta. ⁶ Noq̄w òviy soñawnen nu ūya; noq̄w Apollos añ hikwna. Noq̄w pay God put wuñwna. ⁷ Noq̄w òviy pay i' uylawhqa qa hímuu; pu piw añ hīhikwnaqa. Pi God put

wuñwnaqa pam pas'i. ⁸ Noqw i' uylawhqa, pu añ hīhikwnaqa puma sun tumalay'ta. Nihqe puma nan'ik hin tumaltagey ahsatiy ömahtani. ⁹ Pi itam God amum sumitumalay'ta. Noqw uma God üiyat anyuñwa. Uma God kīyat anyuñwa. ¹⁰ God núokwanikañw inuñem pan yukuq̄w, nu pas wuwni'taqat kītuwi'taqat pan yayhniyat yuku. Noqw pu suhka put atsve tukwlawu. Nikañw hak put ep hin tukwlawhqe ep tunatyaltimantani. ¹¹ Pam tukwyayhni pay yukiwa. Noqw kurs hin hak piw sukw tukwyayhnani. Pi Jesus Christ hapi pam tukwyayhni. ¹² Noqw kurs haqawa it tukwyayhni ep sikavalasivat, qötsásivat, a'nö hihkay'yuñqat o'wat, kohot, tūsaqat, sen söhövosqatuñwut akw tukwtaq̄w, ¹³ Sohsokmuy sinmuy añ nanāp tumalaam mātaktini, pi talöñnit ep pam qöhit akw suhputsniwni. Noqw qöhi sohsokmuy sinmuy tumalayamuy aw pohte', put hin hintaqat susmataqtani. ¹⁴ Kurs haqawat tumalaat put tukwyayhni ep tukwtiwhqa qa hinhtiḡw pam put ep hihta ahsatiy ömahtamantani. ¹⁵ Pu haqawat tumalaat üwikq pam pas sohsok kwayhmantani. Nikañw pay as pam ayo yámakiwtani; nikañw pay hakiy qöhit añqw ayo yámakqat pantamantani. ¹⁶ Uma hapi God kīyat anyuñwa; noqw God Hikwsiat umuhpe ki'ta. Ya uma it qa navoti'yuñwa? ¹⁷ God kīyat hovalaqat God hapi put hovalani, pi God kīat pas hímuniq'ö; noqw uma hapi put kīmatu. ¹⁸ Uma hapi qa haqawa nāmi yētani. Kurs umuñaqw haqawa yep qatsit ep a'nö wuwni'tagey pan nāmi wūwante' pam núanhimuniwhtini, nen pu' pas antsa

wuwni'vani. ¹⁹ Pi yep qatsit añqw wuwantuwi God-niqw an'eway'o. Pi ura yan pey'ta: Pam a'nö unatwi'yuñqamuy nāp unatwiyamuy akw pumuy kwihkwisna. ²⁰ Pu piw yan'i: Tutuyqawhqa a'nö wuwni'yuñqamuy wuwniyamuy navoti'taqw pam haktonsaa. ²¹ Paniqw öviy qa hak sukw sinot pas hímunihqat yuaatamantani. Pi sohsoy himu umuhhimu, ²² Sen Paul, sen Apollos, sen Cephas, sen tūwaqatsi, sen qatsi, sen mokiwu, sen himu pu'yaqa, sen himu nātoniqa. Pas sohsoy himu umuhhimu. ²³ Noqw uma Christ himumatu. Noqw Christ God himuata.

4

Apostles of Christ

¹ Itam Christ ayamatu, pu God tunatyayat tupkiwtañwuqat aw tunatyawta. Hak pay pan itamuy tuway'tamantani. ² Noqw sam pi i' hak hihta aw tunatyawtaqa soon tumalay qa añ súanmaniqat aw tuñlayiwtañwu. ³ Noqw kurs uma inumi tuwantotaqw, sen sinom hisat inumi tuwantotaniqey tokiltotaqw, pay nu soon put ep hin unañway'tani. Owi, híkispi nu qa nāp nāmi tuwanlawu. ⁴ Pay as pi nu qa hihta nāmi tuway'ta. Nikañw pay nu qa put akw qenive wunu. Pi Tutuyqawhqa hapi inumi tuwanlawni. ⁵ Paniqw öviy uma hihta ep qa āpiy pay súyukuyamantani, hisat Tutuyqawhقات pítuniqat aw pahsavoo. Ason pi pam hihta qatālat ep tupkiwyuñqat aw tālawnani, pu u'nāñwpa' tutnatyat mātaqtani. Noqw pep pu' qa hak qa God añqw nāp ahsatiy ömahtamantani. ⁶ Nu umumi

nālavayhti, pu Apollos pīwu, uma itamuhpa' hihta tuwi'vayaniqat ōviy'o. Noqw pep pu' uma hakiy pās aw wūwaye', qa haqawat aw qa kwañwátayuñwt, súkwat-sa tsokanayamantani. Uma hin pey'taqat qa yuhke'yani. ⁷ Ya hak un sukw hakiy anqw alōnta? Puyaw um hihta himuy'taqey put qa makiwa? Noqw kurs God un hihta maqaqw, ya um hinoqw piw put ep pas nāhihtay'ta, pam qa kuwahtiput pan'i? ⁸ Núwupa uma nānasna. Núwupa uma kāhaktoti. Pas uma momñwituy amún moñw'iwyuñwa qa itamum yankahkañwo. Is as uma pas antsa moñw'iwyuñqw itam umumum moñw'iwtani. ⁹ Pi nuy wūwaqw God itamuy ayaiwyuñqamuy pas nuhtuñk oya, itamuy mokiwuy aw oyiwyuñqat pan'i. Pi God hoñviaymat-niqw, pu sinom sohsoyam itamuy- sa pās piptsantotaniqat pan itamuy yuku. ¹⁰ Itam Christ tunatyawyuñqey put ep nūanhihtuu; noqw úmawat Christ añ a'nō wuwñi'yuñwa. Itam qaōqáwi'yuñwa; noqw úmawat a'nō ö'qaltu. Uma kaptsitiwya; noqw ítamwat pevewinhinyuñwa. ¹¹ Itam pewhaqami pahsavo tsōñsoiwta, pu pānaqsoiwta, pu qa yuwsí'yuñwa. Noqw sinom itamuy wuvatinumya. Itam haqam yesniqey qa suyan tuway'numya. ¹² Pu itam maqsonlalwa, nāp itahmay akw tumalay'yuñqee. Sinom itamuy qalomásavitotaqw, itam hahlayhpit akw tūōqalantota. Itamuy okiwsahsanyaqw itam nānakwhani'yuñwa. ¹³ Itamumiq hiñqaqwaqw itam amumi pās kwakwhavewat yuaatota. Pas itam tūwaqatsit ep hihta tuyoy'ewakw panyuñwa. Nihqe pewhaqami pahsavo itam sohok hihta

añqw maspiwhqat panyuñwa. ¹⁴ Nu umuy hamantoynanıqey qa pan tunatyawkañw ïit penta. Pi uma pas aw iunañwam itimniqw, õviy nu umuy u'nana. ¹⁵ Pay as pi qaan'ewakw hintaqam tahtaqt Christ ep umuy tutuqaynayaqw, pay uma sũkw nay'yuñwa. Pi nu lomatuwawit ahpiy Christ Jesus añ umuy aniwna. ¹⁶ Paniqw õviy nu umumi okiwhinçawlawni: Uma inumi nanawinyani. ¹⁷ Pi nu yaniqw Timotheus, pas aw iunañway itiy, Tutuyqawhqat añ suan hinmaqat umumiq tavi. Ason pam nuy Christ ep hin hinmaqat umuy añ ahoy u'nanani, piw nu hãhage' Jesus aw tõnawtaqamuy hihta tutuqaynaqata. ¹⁸ Noqw yaw uma haqawat a'nõ unañwtoti, suhpan ka nu pay qa pıtuniqat paniq'õ. ¹⁹ Noqw pi nu qa sõwunit umumiq pıtuni kurs Tutuyqawhqa pan tunatyawtaq'õ. Nen nu imuy a'nõ unañway'yuñqamuy lavayiyamuy qa aw unañwtapni, panis pumuy õqalayamuy-saa. ²⁰ Pi God moñwtunatyat qa lavayit añ pasiwta. Pi pam õqalat-sa añ pasiwta. ²¹ Noqw ya hintani? Nu umumiqnen sen wuvahpi'kañwni? sen nami'nañwat himuy'kañw, pu pãs unañway'kañwni? Ya uma hihtawat nãnawakna?

5

Immorality in the Church

¹ Pay pas antsa lavaytaqw yaw umuñaqw haqawa qahopqatu. Yaw uma haqawa nay nõmayat amum qatu. Noqw hikispi ima añ qatuptsiwni'yuñqam qa pan hinwisa. ² Noqw

tuwat soq uma himuiwyuñwa, as uma put ep qahahlayhtotinihkahkañwo; nihqe it hakiy panhaqam hinhtiqat umuñaqw ayo hóroknayani. ³ Noqw nāmahin pi as nu qa pep umumum yankañw, nu yūmosa umuy u'ni'ta. Nihqe nu hakiy yanhaqam hinhtiqat añwu pay enem yuku, pas antsa umumum yantaqey pan'i. ⁴ Noqw ōviy uma ihikwsiy amum Itahtutuyqawhqay Jesus Christ natñwaniyat añ sūvo tsovalte', Itahtutuyqawhqay Jesus Christ ōqalayay yankahkañw, ⁵ Hakiy put panhaqam hintsakqat Satan aw noayani, tokoat súlawhtiniqat ōviy'o; noqw hikwsiyat Tutuyqawhqat Jesus talōñniyat ep ayo yámakiwtani. ⁶ Uma put ep himuiwyuñqe qa súanhtoti. Ya hihsayhoya pēkeni sohsok paqwrít pēkenañwuqat uma put qa navoti'yuñwa? ⁷ Oviy uma hisatvekenit ayo qenitote', puhuvaqwrít panyuñwni, pi uma pas antsa qapekén'oyiwyuñwa. Pi ura Christ Amutsva Yūmosanihqat ep mañat an itamuñem taviwa. ⁸ Noqw ōviy itam soñawnen hisatvekenit qa yankahkañw nōviwhqat hintsatskani. Pam pēkeni qaunañwtalqatsit, pu nukpanqatsit tuawi'ta. Nīkañw uma pōlavikit qapekén'oyiwhput, unañwat antsanihqat, piw qaatsanihqat tuawi'taqat yankahkañw put hintsatskani. ⁹ Ura nu umumi pēnaqe, uma qahopíyesqamuy qa amu'puñalyaniqat nu umumi pañqawu. ¹⁰ Nīkañw nu pay qatuptsiwni'yuñqamuy qahopíyesqamuy qa pumuy pañqawu, pu kan'ewtunatyay'yuñqamuyu, pu hihta tukwhantotaqamuyu, piw nāp yukit aw nāwakintotaqamuyu. Pantaniqw soon uma nawus it qatsit añqw qa ahpiyyani. ¹¹ Noqw nu hapi

pu' piw yanwat umumi penta: Sen haqawa tuptsiwni'taqey pañqawhqa qahopíhintsakni, sen kan'ewtunatyay'tani, sen nāp yukit aw nāwakintani, sen nuhtumiq hiñqawni, sen honaqquyit hīhikwni, sen hihta tukwhantaniqw, uma put hakiy pantaqat qa a'puñalyani. Uma hakiy pantaqat qa amum nōnōsamantani. ¹² Pi nu Jesus qa aw tōnawtaqamuy amuñem pas piw hin yuykuniqey qa pan ayaiwta. Puyaw qa uma umumi tōnawtaqamuy amuñem hin yuykuya? ¹³ Ason pi imuy qa aw tōnawtaqamuy God hapi hin yukunani. Paniqw ōviy uma put hakiy nukpanat umuhpiy ayo hóroknayani.

6

Lawsuits against Brothers

¹ Is uti, kurs umuñaqw haqawa sukw amum hihta ep hinhte', momñwituy qaanhinwisqamuy amutpip put hin hepnigey suhtaq'ewni? as pam God sinomuyatuy amutpip put mohti hepnikañwo? ² God sinomat tūwaqatsit ep sinmuy amuñem hinwat yukuni'wisni. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Noqw kurs pantaniqw, ya uma hinoqw añ hihta susqahinyuñqat qa nāp hin yuykuya? ³ Itam hoñvia'yatuy hinwat yukunayani. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Noqw tis pi ōviy itam yep qatsit ep hihta hinyuñqat aw suan wūwayani. ⁴ Noqw ason uma hihta pay yep qatsit ep hinyuñqat ep hin yukunayanik, ya uma God aw tōnawtaqamuy amuñaqw haqawatuy suspevewinhinyuñqamuy put aw o'yani? ⁵ Nu umuy hamantoynaniqe ōviy yan lavayhti. Puyaw

pas qa haqawa umuñaqw pavan wuwni'ta? Puyaw pas qa haqawa nātupkomuy amutsve hihta aw hin wūwaniqey tuwi'ta? ⁶ Noqw ōviy soq tuwat nātupkom haqam hin yukiltiñwuqat aw nāwikvañwu, hikis piw qatuptsiwñi'yuñqamuy amumii. ⁷ Pay ōviy pas suyan uma it ep qaanhinwisa, ispi uma haqam hin yukiltiñwuqat aw nātsamvantaqee. Ya hinoqw tis nāpi uma hihta ep qaantsaniwye', put ep nakwhani'yuñwñi? Ason hak umuy hihta nawhkiniqw uma put ep qa unañwtuyvayamantani. ⁸ Noqw uma soq qa suan hinwisa. Hikis pi uma pas umuhsinomuy hihta nawhkilalwa. ⁹ Añ qa suan hinwisqam soon God moñwtunatyayat ep amuñem qe'nini. Ya uma it qa navoti'yuñwa? Uma qa nāunay'yuñwñi. Soon tokot sokoptotaqam God moñwtunatyayat aw yuñni, pu nāp yukit aw nāwakinwisqamu, pu qa nāp himuy amum hintsatskaqamu, pu wutihinyuñqamu, pu tahtaqt tahtaqtuy amuhpa' nāhahlaynayaqamu, ¹⁰ Pu uuyiñwtu, pu hihta kan'ewtunatyay'yuñqamuyu, pu honaqkuyit hīhikwyaqamu, pu nuhtumiq hiñqaqwaqamu, pu hihta tusoqtukwhantotaqamu. Pan hinwisqam soon God moñwtunatyayat ep amuñem qe'nini. ¹¹ Noqw ura as uma haqawat panhaqam hinwisa. Noqw pay God Itana Hikwsiy ahpiy umuy pāhoma, umuy nēnem sinota, umuy sūanyuñqat yuku, Itahtutuyqawhqaq Jesus natñwaniyat añ'a.

Use Your Bodies for God's Glory

¹² Haqawa ka pañqawñi: Pas as sohsoy himu inuñem sūanta. Antsaa; nīkañw pay qa sohsoy lomahinta. Pas as sohsoy himu inuñem sūanta;

nīkañw pay nu qa hihtawat akw áñwutiwniqey nakwhani. ¹³ Nōsiwhqa hakiy ponoyat eñem yukiwtañwu; pu hakiy ponoat nōsiwhqat eñem yukiwta; nīkañw pay God pumuy lōpwatuy sūlawhtani. Noqw hakiy tokoat hapi nuvōt qa eñem yukiwta; pam Tutuyqawhqat eñem yukiwta; noqw Tutuyqawhqa tokoy eñem qatu. ¹⁴ Noqw God hapi Tutuyqawhqat ahoy tātayna; nihqe piw nāt itamuy ahoy tātaynani, nāp öqalay akw'a. ¹⁵ Puyaw umuhtoko Christ tokoyat aw wiwyuñqat uma put qa navoti'yuña? Noqw ya sen nu Christ tokoyat aw wiwyuñqat ayo oyat, tokoy huhyaqat aw put awiwhtoynani? Sóoni. ¹⁶ Soh! Puyaw i' tokoy huhyaqat amum hintsakqa put amum sūka tókoniñwuqat uma put qa navoti'yuña? Pi puma löyöm sūkamantaniqat ura God pañqawu. ¹⁷ Noqw pi Tutuyqawhqat aw hürs'iwtaqa put amum sūka hikwsiniñwu. ¹⁸ Huvam nuvöqatsit añqw watqaa. Sohsoy qaanhtipu sinot ahpiy hintsatskiwhqa qa tokoyat ep hintsatskiwa. Noqw pay nuvöhinmaqa hapi nāp tokoy ep qaantsakñwu. ¹⁹ Soh! Ya uma it qa navoti'yuña? Qahováriwtaqa Hikwsi God ahpiy umumi noiwhqa umuhpe pakiwtaqw, umuhtoko put kīata? Noqw öviy uma qa nāp nāhimuy'yuña. ²⁰ Pi uma pas pavan hihta hihkay'taqat akw tuiwya. Oviy uma umhtokoy, pu umuhhikwsiy God himuyat añ put tayawni'yüñwni.

7

Questions about Marriage

1 Taay, noqw ura uma hīhihta ep inumiq pēnayaqw pam pu'ni. Pay tāqa qa nōmataniqw, pam put eñem lolma. 2 Nikañw pay nāphisat sen sinom nuvōhinwisq, ōviy pay uma añ nanāp tahtaqt nōmay'yuñwni, pu momoyam añ nanāp puwsuñwni'yuñwni. 3 Tāqa nōmay makiwayat aw put noi'tamantani; pu pay piw an wuhti puwsuñway tavi'tamantani. 4 Hakiy nōmaat tokoy aw qa nāp mōñwiniñwu, put puwsuñwaat put aw mōñwiniñwu. Pu pay piw an hakiy puwsuñwaat tokoy aw qa nāp mōñwiniñwu, pi nōmaat put aw mōñwiniñwu. 5 Hakim nāmi qa nākawintimantani, ason pay hakim pas nāmi pan yuke', pu' hihsavo panhtimantani, hakim napwalni'kañw, nāwakinpit aw yuki'taniqey ōviy'o; nit pu ason hakim piw nāmimantani, taq ka Satan hakimuy qa namituyqawi'taqat ep pumuy amumi unahepmantani. 6 Nikañw hapi pay nu yan pēnaqe it umuy nakwhana, qa ayata. 7 Nuyniqw pi as sohsoyam inunyuñwniqw pam amuñen lomahintani. Noqw pay pi sohsoyam God añqw nanāp hin makiway'yuñwa, suhka yanwatniqw, pu mi'wa piw tuwat panwata. 8 Noqw ōviy nu añ imuy qa nōmay'yuñqamuy, pu qa puwsuñway'yuñqamuy-nikañw pu koñnanalvutuy amumi pañqawni: Pay uma pas inún hinyuñwniqw as pam umuñem lolma. 9 Nikañw kurs pay uma qa namituyqawyuñwniqw, pay hak hakiy ámumtini. Pi hakiy ámumtiniqw pam pantaqa nuvōmokiway añ kānavoti'taniqat epnihqe pavan lolma. 10 Pu añ hakim ámum'iwyuñqamuy nu amumi tutapta,

nīkañw pay qa nūu, i' Tutuyqawhqa: Wuhti puwsuñway qa mātapmantani. ¹¹ Nīkañw kurs pam put mātave', pay pam nalqatmantani; sen pay ahoy puwsuñway amum namivöhiknik panhtimantani. Pu i' tāqa nōmay qa mātapmantani. ¹² Pu ahpiy mímuywatuy nu' amumi pañqawni, qa Tutuyqawhqa: Kurs hakiy tuptsiwni'taqat nōmaat qa tuptsiwni'te' nāt put amum qátuniqey nāwaknaqw pay pam put qa mātapmantani. ¹³ Pu kurs wuhtit puwsuñwaat qatuptsiwni'te' nāt put amum qátuniqey nāwaknaqw pay pam put qa mātapmantani. ¹⁴ Pi i' qatuptsiwni'taqa tāqa nōmay atsviy God awwat sutsvo taviwta. Pu i' qatuptsiwni'taqa wuhti puwsuñway atsviy God awwat taviwta. Pi as qa pantaniqw umuhtim hovariwyuñwni; noqw pay hapi puma God awwat oyiwyuñwa. ¹⁵ Nīkañw kurs i' qatuptsiwni'taqa ahpiyninik, pay pi ahpiymantani. Pay i' tuptsiwni'taqa tāqa, sen wuhti, pantaqat ep qa sómiwtañwu. Pi God itamuy uyiawwtaqat qatsit aw wánwayi. ¹⁶ Ispi yantaq'ö, wuhti, ya sen um uhpuwsuñway Christ aw tuyqawvaniqey hin navoti'ta? Pu um'i, tāqa, ya sen um uhnōmay Christ aw tuyqawvaniqey hin navoti'ta?

Live as God Called You

¹⁷ Noqw pay pi God añ sohsokmuy nanāp hin qatsíhuytaqw, pu hakiy hin hintaqat Tutuyqawhqa put wánwayhq, hak pan hinmamantani. Yan hapi nu sohsovik Jesus aw tōnawtaqamuy amunawit yuki'ma. ¹⁸ Sen haqawa poñotkit akw tuvoylaiwkañw wánwayniwe', pay pam put tuvoylat qa ayo yúkuni. Sen haqawa

qa poñotkiwkañw wánwayniwe' pay pam qa poñotkiwni. ¹⁹ I' poñotki pay qa hímuu, pu i' qa poñotki pay piw qa hímuu; pi God tutavoyat añ hinmaq̄w pam'i. ²⁰ Uma añ nanāp hin hinkahkañw wánwayniwye' pay panyuñwni. ²¹ Um sen núantuwikinikañw wánwayniwa; pay um put ep qa hin unañway'tani. Nikañw kurs pay um hin mātaviwninik, um akw moñwvastini. ²² Pi núantuwikinikañw Tutuyqawhqat ahpiy wánwayniwhqa Tutuyqawhqat ahpiy mātaviwa. Pu piw pay an i' qa núantuwikinikañw wánwayniwhqa Christ núantuwikiatniñwu. ²³ Uma hapi hihta hihkay'taqat akw tuiwya. Oviy uma qa sinmuy amumi nātuwiktotani. ²⁴ Itupkomu, pay uma añ nanāp hin hinkahkañw wánwayniwyaqey pan God amum yesni.

Questions about the Unmarried and the Widows

²⁵ Pu nu imuy añ nāt pas mámanhtuy pay qa hinwat Tutuyqawhqat añqw tutavot pasiwta. Nikañw pay nu hin wūwaqey pañqawni. Pi nu Tutuyqawhqat añqw ōkwatuwiwa, pas qa atsat hinmaq̄e. ²⁶ Itam pay hihsavo pas sóontsaniwyuñwni. Noq̄w ōviy nuyniqw hak hin makiway'te' pan qátumantaniqw pam eñem lomahinta. ²⁷ Um hak nōmay'taqa, pay um añqw mātaviwniqey qa tunatyawtani. Noq̄w um ñasta nōmay'taqa, pay um qa nōmawuwantani. ²⁸ Nikañw kurs um piw nōmate', um pay qa hin qaanhtini. Pu kurs i' nāt pas māna puwsuñwte', pay pam piw qa hin qaanhtini. Nikañw panhtotiqam hapi yep qatsit ep kānanvotyani. Noq̄w nu as put añqw umuy

ayo óyaniqey nāwakna. ²⁹ Nikañw it nu pañqawni. itupkomu: Tuwani tsāva. Noqw ōviy yahpiy hapi yantani: Añ nōmay'yuñqam pay qa nōmay'yuñqey panyuñwni; ³⁰ Pu añ tsaykitaqam pay qa tsaykitaqey panyuñwni; pu añ hahlayyaqam suhpan pay qa hahlayyaqey panyuñwni; pu hihta tuhtuy'yaqam pay hihta qa himuy'yuñqey panyuñwni; ³¹ Pu yep qatsit akw moñwvasyaqam qa nukushintsahsanyani; pi yep qatsit tunatyaat tūwayato. ³² Noqw nu as umuy qa nānaphin wuwanvisoq'iwyuñwniqat umuñem nāwakna. I' hak qa nōmay'taqa Tutuyqawhqat hihmuyat tunatyawtañwu, hin pam Tutuyqawhqat unañwveni qey ōviy'o. ³³ Noqw pu i' nōmay'taqa yep qatsit ep hīhihta hinyuñqat tunatyawtañwu, hin pam nōmay unañwveni qey ōviy'o; nihqe lōqmuy wuwni'ta. ³⁴ Noqw māna nāt qa puwsuñway'taqa Tutuyqawhqat hihmuyat tunatyawtañwu, pam hin tokoy, pu hikwsiy ep qahováriwtaniqey ōviy'o. Noqw pu i' puwsuñway'taqa yep qatsit ep hīhihta hinyuñqat tunatyawtañwu, pam hin puwsuñway unañwveni qey ōviy'o. ³⁵ Noqw uma it akw moñwvasyaniqat ōviy nu yan lavayhti. Nu umuy qa aw u'ta. Noqw yan uma lomahinwise', qa hihta sos'onkahkañw Tutuyqawhqat aw unañwtavi'yuñwni. ³⁶ Nikañw kurs hak tiyo manhtuway ka qa súantsahsanhqey wūwante', kurs pay pam tukwsiwtaqw, soon as qa panhtiniqw, pay pi pam hin tunatyawte' panhtini; pay pam qa hin qaanhtini, pay pi puma nāmatini. ³⁷ Nikañw pay hak unañwpeq tunatyay qa wílökni'taqa, qa hihta akw sóon'iwkañw tunatyay

aw tuyqawi'taqa manhtuway nāt pas mānat tavi'taniqey unañwpeq yuki'taqa hapi súanhtini. ³⁸ Noqw õviy i' hak put ámumtiqa hapi súanhtini, nīkañw i' hak put qa ámumtiqa put epnihqe pas pavan súanhtini. ³⁹ Wuhti hin yukiwtaqat tutavot ahpiy puwsuñway aw sómiwtañwu hihsavohaqami qátuniqat pahsavoo. Nīkañw ason kurs put puwsuñwaat mokq pam mātaviwñwu. Pay pi hakiy ámumtinik ámumtimantani; nīkañw hapi pas Tutuyqawhqat sinoyat- sa ámumtimantani. ⁴⁰ Nīkañw pam hintaqey pan hinmaniqw pam pantaqa nuyniqw put eñem lomahintani. Noqw nu wūwantaqw God Hikwsiat iunañwpeq qátuhqa piw pan unañwti.

8

The Question about Food Offered to Idols

¹ Nu pu' nōsiwhqat nāp yukit aw noiwhqat yuaatani. Pay pas antsa itam sohsoyam navotit pasiwyuñwa. Navoti hakiy kwivi'nañwtoynañwu; noqw nami'nañwa hapi hakiy öqalañwu. ² Noqw kurs pay hak hihta navoti'taqey wūwante', pam piw it aw wūwantani: Pam as pas pasiwtaqat put navoti'tani; nīkañw pam qa nāt pan put navoti'ta. ³ Hak haqam God aw unañway'taqw God put tuwi'tañwu. ⁴ Taay, hak hihta nāp yukit aw noiwhqat tūmoytaqat nu lavayhtini. Pay pi itam navoti'yuñqw pay tūwaqatsit ep nāp yukit pi qa hímuu; pu pay pas qa haqam hak himu piw suhkaa, pay pas God-saa. ⁵ Pay pi as sinmuyniqw amuhpa' nāwakintiwayaqam kasta,

ōveqatsit ep'e, pu tūwaqatsit ep'e. Pi pas antsa amuhpa' nāwakintiwayaqam suhpanta, pu momñwit suhpanta. ⁶ Noqw itamuyniqw pay sūkw aw nāwakintiwhqa, God Itanaa, put hapi ahpiy sohsoy himu pasiwyuñwa, pu itam put eñem yukiwyuñwa; pu sūka Moñwi, Jesus Christ, put hapi ahpiy sohsoy himu yukiltoti, pu itam put ahpiyya. ⁷ Nikañw pay qa sohsoyam it navoti'yūñwa. Oviypi haqawat nāp yukit pew pahsavo kaptsi'yūñwa. Noqw nāmahin pi as pūmuyniqw nōsiwhqa pas antsa nāp yukit aw noiwhq puma put nōnova; noqw puma tuptsiwniy añ qaōqáwi'yūñq, uñwáam hovarsni. ⁸ Pi itam soon nōsiwhqat ahpiy God aw lomahinyuñqey nāmahtakni'yūñwini. Oviypi itam nōnöse' put ahpiy qa ñas'ewhtotiñwu; pu pay piw an itam qa nōnöse' qa hin'ewaytotiñwu. ⁹ Nikañw pay uma tunatyaltotini, taq nāphisat ka uma yan qenive hoñkahkañw soñawnen tuptsiwniy añ qaō'qaltuy amutpik hihta ep tōnōkyaniqat taviyani. ¹⁰ Kurs um hihta navoti'taqa nāp yukit eñem kiyat ep tunösvoñat aw qatuq, hak tuptsiwniy qa añ ōqala uñ pep tuwani. Ya pam unañwpeq qatusite', qa tuwat nōsiwhqat nāp yukit aw noiwhqat nōsni? ¹¹ Nen pam hak uhtupko qaōqálanihqe uhnavotiy atsviy hovalniwni, Christ put eñem enañ mokq'ō. ¹² Noqw pan hapi uma umuhtupkomuy ep qaanhote' unañwayamuy qaō'qaltuy tūhotote', Christ ep qaanhottotini. ¹³ Yanta hapi, noqw ōviy kurs sikwi itupkoy múnuknaniq, pay pas tūwaqatsit nāt wunuq, nu soon sikwit nōsni, taq nāphisat ka nu itupkoy múnuknaniqee.

9

Rights and Duties of an Apostle

¹ Ya pay nu' qa ayaiwtaqa? Ya nu qa qenive wunu? Ya nu' Jesus Christ Itahtutuyqawhqay qa aw yori? Puyaw qa uma Tutuyqawhqat ep itumaltipumu? ² Kurs nu pay haqawatuyniqw qa ayaiwtaqanik pay úmuyniqw pi nu suyan panta. Pi Tutuyqawhqat ahpiy uma hapi nuy pas antsa ayaiwtaqat mahtakni'yuñwa. ³ Hakimuy inumi tuwantotaqw nu amumi yan lavayhtiñwu. ⁴ Ya itam nösniqey pu hikwniqey qa makiway'ta? ⁵ Ya itam haqawat tuptsiwni'taqat nōmay'te', put wiknumniqey qa makiway'ta añ pētuy ayaiwyuñqamuy amun'i, pu Tutuyqawhqat tupkomuyatuy- nikañw pu Cephas pumuy amun'i? ⁶ Hal pay sen nu'-niqw pu Barnabas, ya ítam-sa pay qa tumalay'tanik pam itamumi uhtsiwta? ⁷ Ya hak hisat haqami tuwvöhtaqa nāp hihta himuy aw tūkway'ta? Ya hak övat uyht, aniwnit qa añqw tūmoyta? Ya hak pokmuy tumalay'kañw pihuyamuy qa añqw hīhikö? ⁸ Ya nu pay sinot an lavayhti? Hal ya Moses tutavoyat añ piw qa pan lalvaya? ⁹ Oviypi Moses tutavoyat añ yan pey'ta: Um wākasit söhövosit muritaqat motsóvuyat qa sommantani. Ya God pas pay wākasit-sa tunatyawkañw öviy pañqawu? ¹⁰ Hal sen pi pam itamuy tunatyawkañw pañqawu? Pay kurs pi hin qa itamuñem i' yan pēniwa. Noqw öviy uylawhqa okiw hihta túwaniqey tunatyawkañw uylawñwu; piw muritaqa okiw aniwnit añqw hihta himuy'vaniqey tunatyawkañw muritañwu. ¹¹ Itam soñawnen hihta it Hikwsit ahpiynihqat

umuy huyta. Noqw kurs itam yep qatsit ep umuhhimuy ömahte', ya itam pas qaanhtini? ¹² Noqw kurs uma haqawatuy umuhhimuy aňqw maqaye', tis pi öviy uma soon itamuñem qa piw panhtotini. Pay as pi panta; noqw pay itam it yantaqat qa akw moñwvasi. Itam hīhihta añ nakwhani'ta, taq nāp hisat ka itam lomatuawit Christ yuaataqat aw sóontsanni. ¹³ Imuy Jewsinmuy amuñaqw hihta pas kaptsiwyuñqat tumalay'yuñqam God kīyat ep hihta oyiwHQat akw yēse. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Pu ima hom'oyvihakat ep hintsatskaqam hihta God aw noiwhqat akw yēse. ¹⁴ Noqw Tutuyqawhqa hapi pay piw pan yuku: Ima lomatuawit yuaatotaqam lomatuawit ahpiy hihta akw yesniqata. ¹⁵ Nikañw pay nu'wa it yantaqat qa akw moñwvasi; pu piw nu qa pan umumī tuñlay'kañw paniqw it yan pēna. Pi nu qa hihta aw tūkway'kañw lomatuawit yuaataqey ep himuiwta. Noqw kurs hak put pisviwnaniqw pay pi nu tatam mokni. ¹⁶ Pay as pi nu lomatuawit yuaatakañw pay kurs nu hihta ep nātsotskanani. Pay nu pas put aw tusoq'ayatiwa. Pay panta. Pas nu lomatuawit qa yuaataqw pam inuñem pas is óhini. ¹⁷ Pi nu suhtaq'ewnikañw it hintsake' hihta ahsatani. Pu kurs as pay nu qa suhtaq'ewnikañw put hintsakq, pas pi suyan i' tumala inumi noiwtaq'ö. ¹⁸ Noqw pep pu' nu hihta ahsatani? Pay hapi nu Christ aňqw lomatuawit aňqw yuaate', qa hakiy aw hihta tūkway'kañw pantsakni; nen nu lomatuawit yuaataqey ahpiy imakiway soon akw moñwvasni. ¹⁹ Pay nāmahin pi as nu qa hakiy aw tūwikinikañw pay nu

sohsokmuy amumi nānuantuwiki'ta, pas pay nu as okiw wūhaqnihqamuy Jesus aw tuyqawvaniqe ōviy'o. ²⁰ Nihqe nu Jew-sinmuy amumiwat Jew-sinoniwhti, pas pay nu Jew-sinmuy tuyqawvaniqe ōviy'o. Pu tutavot añ hinwisqamuy nu amumiwat tutavot añ hinmaqey panhti, pas pay nu tutavot añ hinwisqamuy tuyqawvaniqe ōviy'o. ²¹ Pu imuy tutavot qa añ hinwisqamuy nu amumiwat pay tutavot qa añ hinmaqey panhti, pas pay nu as okiw tutavot qa añ hinwisqamuy tuyqawvaniqe ōviy'o. Pay as pi nu God tutavoyat qa hin qa aw tunatyawkañw, nu Christ tutavoyat añ hinma. ²² Pu nu añ qaö'qaltuy amumiwat pay qaöqáwi'taqey panhti, pas pay nu as okiw qaö'qaltuy tuyqawvaniqe ōviy'o. Nu sohsokmuy amumi sohsoy hímuniwhti, pas pay nu as okiw nāp hintaqat akw haqawatuy tuyqawvaniqee. ²³ Nu lomatuawit tunatyayat ōviy yanhaqam hinma, pas pay nu as okiw put hahlayhpiyat añ umumum hinmaniqee. ²⁴ Ya sohsoyam nanamunwaqam yuhtukq pay sūka hihta ahsataniqat uma put qa navoti'yuñwa? Pay uma yuhtuke' uma hihta ahsatotaniqey ōviyyañwu. ²⁵ Noqw sohsoyam nanamunlalwaqam pās nāmitunatyawwisñwu, hóhoñvitniqe ōviy'o. Noqw puma pay wihkat súlawhtiñwuqat ōviy panhtotiñwu. Noqw itam pi hihta pas qa súlawhtiñwuqat makiwyani. ²⁶ Noqw nu pas suyan hihta ahsataniqey ōviy pan warikiwta. Nu qa tusoqnayawhqe, paniqw ōviy hapi nu qa nanāp haqe' savinuma. ²⁷ Nu qa pan hintsakt itokoy wuvahtinumqe aw tuyqawi'ta, taq nāphisat as ka nu nuhtumi lomatuawit yuaatat,

nu hihta ep öwihiniwhti qw, God nuy ayo tūvani.

10

Warning against Idols

¹ Pu pīwu, itupkomu, pay uma it navoti'yuñwniqat nu nāwakna: Ura itanam sohsoyam ōmawuy atpikaqeya; pu sohsoyam wuhkovatuphat añqe' nōña. ² Pu puma sohsoyam ōmawuy akw Moses aw tuvoylatoti, pu wuhkovatuphat akw'a. ³ Nihqe puma sohsoyam nōsiwhqat God añqwnihqat añqw nōnōsa. ⁴ Pu sohsoyam kūyit God añqwnihqat añqw hikwya. Pi puma owat hihta tuawi'taqat añqw hikwya. Pam owa Christ tuawi'ta. Noqw pam suyan pumuy amumum hinma. ⁵ Noqw pi ura God pumuy amuñaqw kaysiwhqamuy amuhpe qa salayhti; öviypi ura puma qayēsiwhpuvehaqam wuhko soa. ⁶ Noqw i' yantaqa hapi itamuy u'nantoyna, itam añ hihta qalomáhinyuñqat qa aw kwanwátayyuñwniqat öviy'o, panhtotiqamuy qa amun hinhtotini. ⁷ Piw ura pumuy amuñaqw haqawat nāp yukit aw nāwakintotaqw, uma qa pumuy amún hintsatskani. Taq ura yan pey'ta: Sinom añ yesvat nōnova, pu piw hīhikwya, pu pahsat hoñvaqe tivantiva. ⁸ Pu itam qa amún nuvōqatsit tumalay'yuñwni. Ura pumuy amuñaqw haqawat pantsatskaqe sūkw tāwat ep sunat añqw payhkomuy sihkay'tasikip sōmorit pahsa'nihqam sūlawhti. ⁹ Pu itam qa Christ puhtsemokintotani, ura pumuy amuñaqw haqawat panhtotiqamuy qa amunhtotini. Taq puma panhtotiqe tsūtsu'tuy amuhpiy soa. ¹⁰ Pu uma piw pay qa yan

umuh'unanway hiñqaqwani, ura pumuy amuñaqw haqawat panhtotiqamuy qa amunhtotini; taq puma panhtotiqw, God hoñviayay ayataqw, pam pumuy qōya. ¹¹ Noqw as sinom pumuy amuhpiy hihta tuwi'vayaniqat ōviy puma it sohsok hihta añ kūkuyva. Noqw itamuy so'nwamiq ōkiwisqamuy u'nantoyvaniqe ōviy pāvam pēniwa. ¹² Paniqw ōviy pay hūrs wūnuhqey namiwuwantaqa tunatyaltimantani; taq nāp hisat ūnate', pam mūnukni. ¹³ Pay qa hak hihta alōnōt akw unaheviwhqey wūwantani, ispi wūhaknihqam pay pan hapi unaheviwyaq'ō. Pi God soon lavayiy qa an hinmani; nihqe pam hakiy ōqaltaqw, soon unaheppi hakiy epnihqe ōqalay'tani. Pi God hin ayo yamakniqat hakiy āawnaqw, hak unaheppit añ kuyvani. ¹⁴ Noqw ōviy'o aw iunañwamu, uma nāp yukit aw nāwakintiwhqat pas qe'yani. ¹⁵ Nu hapi pās wuwni'yunqamuy amumi yuaata. Uma nuy hiñqawhqat aw wūwayani. ¹⁶ It kuyapkuyit añqw hahlayhpit kūyiwtatqat itam hahlayhtote', itam soñawnen Christ unwáyat añqw sūp hikwyañwu. Pu itam pōlavikit yónoyhtote', itam Christ tokoyat añqw sūp nōnōsañwu. ¹⁷ Pay as pi itam kaysiwhqamyakahkañw sūkw pōlavikit anyuñwa, piw sūkw tokot anyuñwa. Pi itam sohsoyam put sūkw pōlavikit añqw nōnova. ¹⁸ Kurs uma yep qatsit ep Israel-sinmuy amumi wūwayani. Ya ima hom'oyit añqw nōnovaqam God hom'oyvihkayat qa amum God aw nāwakintiwisa? ¹⁹ Ya nu hihta pañqawu: Sen pi nāp yuki pas antsa hímunihqat, sen nāp yukit aw himu noiwhqa pas antsa hímunihqat nu pañqawu? Qae. ²⁰ Nu hapi pañqawu:

Ima qa- Jew- sinom hihta hom'o'ye', puma nukpanhihikwsimuy amumi put hom'o'yañwu, qa God aw'i. Noqw uma nukpanhihikwsimuy amumum hintsatskaniqat nu qa nāwakna. ²¹ Soon uma Tutuyqawhqat kuyapkuyiyat nukpanhihikwsimuy kuyapkuyiyamuy enañ hīhikwyani. Soon uma Tutuyqawhqat tunösvoñayay nukpanhihikwsimuy tunösvoñayamuy enañ nōnovani. ²² Ya sen itam Tutuyqawhqat puvuhtsemogñayani? Ya sen itam put epnihqe ö'qaltu? ²³ Pay as nu hihta hinhtiniqw pam sohsoy ka inumi súanta, nīkañw pay qa sohsoy nukñwa. Pay as nu hihta hinhtiniqw pam sohsoy ka inumi súanta, nīkañw pay qa sohsoy hakiy öqalañwu. ²⁴ Qa hak hapi nēñem-sa hihta öviy tunatyawtat, ayo sukw eñem hihta lolmat tunatyawtani. ²⁵ Uma huhyankiva hihta huhyaniwhqat nōnovani, nen umuh'unañwpeq umuhsunvotiy tunatyawkahkañw qa pas hihta tūviñlalwani. ²⁶ Pi tūwaqatsi Tutuyqawhqat himuata, pu añ himu hinyuñqa. ²⁷ Kurs qatuptsiwni'yuñqamuy amuñaqw haqawa umuy tūtsamhq, uma ámumyaniqey unañwtote', himu umutpip poñahtiwhqat uma nōnovamantani, qa tūviñlalwakahkañw umuh'unañwpeq umuhsunvotiy tunatyawkahkañwo. ²⁸ Nīkañw ason kurs haqawa put nāp yukit aw noiwhqat umumi kitaqw, pay uma qa añqw nōñösamantani, umuy āawanaqat kaptsi'totaniqe öviy'o, put unañwpeq sunvotiyat tunatyawkahkañwo. Pi tūwaqatsi Tutuyqawhqat himuata, pu añ himu hinyuñqa. ²⁹ Nu uh'unañwpeq uhsunvotiy qa

kitat, ayam sukwat unañwpeq sunvotiyat nu kita. Noq̄w hak ka inumi pañqawni: Pi nu qenive wunukañw hihta tūmoytaqw, ya hinoq̄w ayam suka pas nāp unañwpeq sunvotiy ahpiy nuy ōvelantani? ³⁰ Pi nu put ep God aw hahlayhtit, put añqw nōsñwu. Noq̄w ya hinhtiqw ōviy nu put ep hahlayhtiqw ayam suhka pas nāt piw put ep inumiq̄ qalomáhiñqawni? kítani. ³¹ Ka pi panta. Nikañw um as God tayawniwniqat ōviy sohsok hintsakmantani, sen um tūmoytani, sen um hikwni, sen pay nāp hihta hintsakni. ³² Uma qa hakiy unañwmoknayani, imuy Jew-sinmuyu, pu pay qa- Jew- sinmuyu, pu imuy God aw tōnawtaqamuyu. ³³ Nu tuwat sohsokmuy hihta añ ahsupoq̄ unañwve mamavisqe qa nēnem hihta tunatyawtat, as kaysiwhqamuy hihta akw moñwvasye' ayo nōñakniqat ōviy amuñem tunatyawta.

11

¹ Uma inumi nanawinyani; pi nu piw Christ aw nanawini.

Covering the Head in Worship

² Pas nu umumi hahlayhti itupkomu, ispi uma sohsok hihta añ nuy u'ni'yuñq'o. Pu nu umumi hin tutaptaqw uma añ ahsupoq̄ pan hinwisa. ³ Noq̄w it hapi uma navoti'yuñwniqat nu nāwakna: Christ hapi sohsokmuy tahtaqtuy qōtōam'iwtaqat anta; pu tāqa nōmay qōtōat'iwtaqat anta; noq̄w pu God hapi Christ qōtōyat anta. ⁴ Haqam tāqa nākwapkañw God aw nāwaknaqa, sen God eñem yuaataqa hapi qōtōy qahihtalawñwu. ⁵ Pu haqam

wuhti qa nākwapkañw God aw nāwaknaqa, sen God enem yuaataqa hapi qötöy qahihtalawñwu; soñawnen pi pam āriwtañwunihqee. ⁶ Pay pi wuhti qa nākwapte' piw āriwtani. Pu kurs wuhti āriwte', sen sipniwe', put hahmane', turs pam piw nākwaptani. ⁷ Noqw pay as soon tāqa nākwaptamantani, pi pam God an yukiwkañw pu put pihniatnihqee. Pu wuhti hapi tāqat pihniata. ⁸ Pi tāqa qa wuhtit añqw yukiwta; pi wuhti tāqat añqw yukilti. ⁹ Piw tāqa qa wuhtit enem yukilti; pi wuhti tāqat enem yukilti. ¹⁰ Yantaqw hapi ōviy wuhti soon qa nākwaptamantani, hakiy put aw moñwtaviwhqat mātaktaniqee, hoñvia'yatuy tunatyawkañwo. ¹¹ Nikañw Tutuyqawhqa pan yukuqw, pay qa hak tāqa wuhtit qa ahpiy qátuni; piw qa hak wuhti tāqat qa ahpiy qátuni. ¹² Wuhti tāqat añqw aniwhti qw, pay ōviy piw pan tāqa wuhtit ahpiy aniwhti. Nikañw pay hapi sohsoyam God ahpiy aniwhtoti. ¹³ Kurs aw nāp wūwayaa. Ya wuhti qa nākwapkañw God aw nāwaknaniqw pay lomahinta? ¹⁴ Ya tāqa hin hintañwuniquw pam pantaqa umuy qa tutuqayna, haqam tāqa wupaañay'taqw pam put enem haman'ewayniñwuniquata? ¹⁵ Nāwuspi wuhti wupaañay'taqw pam put pihniatniñwu. Pi put hōmiat put aqw nākwaptaniqat ōviy pam put aw noiwta. ¹⁶ Noqw pay pi kurs hak it ep hiñqawlawniqey antaniqw pay hapi itam God aw tōnawtaqam qa pan tuwi'yuña.

The Lord's Supper

¹⁷ Nu pu' hapi lavayhtiniqe umuy qa tayawnani. Uma soq tsovalte' qa nukñwat òviyyat, soq nankiwakw òviyyañwu. ¹⁸ Meh, i' mohti'ma: Yaw uma sūvo tsovaltiqw haqawat nātsikiwtañwuqat nu navota. Nihqe pay nu pēp pas tuptsiwa, ¹⁹ Ispi pay kurs hin haqawat umuñaqw qa sutskeyaq'ò. Noqw put pantaqat ahpiy ima añ hakim pas qaatsat hinyuñqam umuhpe mātaktotini. ²⁰ Noqw òviy ason uma sūmi tsovalte', uma qa pas pas antsa Tutuyqawhqat tunòsvoñayat nōnòsañwu. ²¹ Oviy pi umuy nōnovaqw, himuwa qa sōwu maqaptsi'tat, pay nāp nōvay tūmoytañwu. Noqw suhka tsōnmokiwtaqw, haqawa honaqkuyit akw hōnaq'iwtañwu. ²² Soh! Ya uma ñasta ki'yuñwa? Pep hapi as uma nōnovakañw hīhikwyani. Hal ya uma God aw tōnawtaqamuy qahihatatote', ñasta nōvay'yuñqamuy hamantoyñayani? Ya nu umumi hiñqawni? Ya nu it ep umuy tayawnani? Sóoni. ²³ Pi Tutuyqawhqqa hapi inumi it posnaqw, nu tuwat umumi put mātavi: Ura Tutuyqawhqqa Jesus put tōkilat ep momñwituy amumi mātaviwniqe pōlavikit kwusu; ²⁴ Nihqe put ep kwakwhatat, put yōhat, pañqawu: Huvam it òmahtotat, nōnòsaa. I' hapi itoko umuñem yóñoyhtiwa. Uma nuy u'ni'yuñwniqe òviy it yantsak-wisni. ²⁵ Pu pumuy nōnòsaqw, pam pay án piw kuyapkuyit kwusut pañqawu: I' kuyapkuyi hapi iuñway ahpiy puhuvasiwni. Yan hapi uma hinwisni. Uma añsakis put añqw hikwye', nuy u'ñayamantani. ²⁶ Pi uma añsakis it pōlavikit añqw nōnòsakañw, pu it kuyapkuyit añqw hikwye', uma Tutuyqawhqat mokiwyat tuawi'yuñwmantani, hisat pítuniqat pahsavoo.

27 Paniq̄w ōviy hak qa tunatyawkañw, it pōlavikit añqw nōsqa, pu Tutuyqawhqat kuyapkuyiyat añqw hikwqa Tutuyqawhqat tokoyat- nikañw pu uñwáyat ep qaanhtimantani. 28 Oviy hak namivupre', pankañw put pōlavikit añqw nōsmantani, pu kuyapkuyit añqw hikwmantani. 29 Taq qa tunatyawkañw nōsqa, pu hikwqa nawus tūviwmantani, Tutuyqawhqat tokoyat qa mātsi'tañwunihqee. 30 Pi yantaq̄w ōviy kaysiwhqam umuñaqw qaōqáwi'yun̄wa, pu ōpuiwyun̄wa, pu kaysiwhqam pay soa. 31 Pi itam namivupriwise', pay soon hin yukuniwyani. 32 Taq Tutuyqawhqa itamumi pohte', itamuy ōkwhañwu; taq ka itam yep qatsit ep hinwisqamuy amumum tūviwyani. 33 Yanta itupkomu, ōviy uma nōnovanik tsovalte', hāk nānuhtayyuñwmantani. 34 Ason pi kurs haqawa tsōnmokiwte', pay kiy ep nōsmantani. Noq̄w uma qa tūviwyaniqey ōviy tsovaltimantani. Pu ason nu hisat pite', hin hintaniqat umumi tutaptani.

12

Spiritual Gifts

1 Noq̄w uma kuwahtiput Hikwsit ahpiynihqat navoti'yun̄wniqat nu nāwakna. 2 Pay pi uma navoti'yun̄wa, ura pay uma nāt qatuptsiwni'yun̄qe añ hihtuy nāp yukit qayuaatotaqamuy amuhpa' hinnumya, haqe' umuh'unañway qatsqat pañ'a. 3 Noq̄w ōviy nu umuy māmatsnani, soon hapi hak God Hikwsiyat ahpiy yuaatakañw Jesus qalomáyukiwtaqat pañqawni. Pu soon hak Jesus Tutuyqawhqatnihqat pañqawni, hal

pas Qahováriwtaqat Hikwsit ahpiyenen- saa. ⁴ Qahováriwtaqa Hikwsi hīhihta kuwahtiput tūhuytañwu; nīkañw pam pas sūkaa. ⁵ Pu itam nanāp tumalat makiwyaqe, sūkw Tutuyqawhqat eñem tumalay'yuñwa. ⁶ Itam nanāp hin makiwyaqey pan hihta hintsatskañwu. Noqw pay God itamuhpa', itahhintsakpiy sohsok akw nāp tunatyay tumalay'ta. ⁷ Pi sohsoyam Hikwsit makiwyaqw, pam amuhpe namtaknañwu. Noqw put ahpiy itam sohsoyam moñwvastotini. ⁸ Pi Hikwsi wuwanlavayit sukwat aw nóañwu; pu pay pam Hikwsi piw súannavotit lavayit sukwat aw nóañwu. ⁹ Pu pay pam Hikwsi piw qapēvewnit sukwat aw nóañwu; pu pay pam Hikwsi piw sukwat aw tūqalapsintaniqey öqalat nóañwu. ¹⁰ Noqw sūka kātutmalat hintsaki; piw sūka God eñem yuaata; piw sūka hīhihtuy hikwsimuy māmatsñwu; piw sūka õñaqw lavayit yuaata; piw sūka õñaqw lavayit namtöknañwu. ¹¹ Noqw hapi pay pam Hikwsi iit sohsok hintsaki; hakiy aw hihtawat nóanik panhtiñwu.

One Body with Many Parts

¹² Pay as pi hakiy tokoat sūkanikañw wūhaq a'wiway'taqw, pu put tokoyat añ sohsoy a'wisa wūhaqnikañw pay sūka tókoniñwu. Noqw Christ hapi pan hinta. ¹³ Pi itam sohsoyam sūkw Hikwsit ahpiy tuvoylatotiqe, soñawnen sūka tókoniwhtoti, sen itam Jew- sínomu, sen qa- Jew- sínomu, sen núantutuwiktu, sen qa tūtuwiktu. Pi itam sohsoyam sūkw Hikwsit makiwya. ¹⁴ Pi hakiy tokoat qa sūkw awiwaniñwu. Pam hapi wūhaq'a. ¹⁵ Noqw öviy

kurs hakiy kuk'at sen kítani: Nu qa māatnihqe ōviy pay nu tokot qa ańqwvi, kite', ya pam pay paniqw tokot qa ańqwvini? ¹⁶ Pu kurs hakiy naqvuat sen kítani: Nu qa pōsiatnihqe ōviy nu tokot qa ańqwvi, kite', ya pam pay paniqw tokot qa ańqwvini? ¹⁷ Kurs as hakiy tokoat sohsoy pōsiniqw hak hin navotmantani? Pu kurs pam sohsoy naqvusaniqw hak hin hihta hovaikmantani? ¹⁸ Noqw pay pi God hin aw wūwaqey pan hakiy tokoyat ań a'wiwayat yukuhtańwu. ¹⁹ Noqw kurs as puma pay sohsoy sūka awiwasaniqw ya hakiy tokoat háqamni? ²⁰ Nikańw pay hapi hak wūhaq a'wiway'kańw pay sūka tokoy'tańwu. ²¹ Noqw ōviy soon hakiy pōsiat māyat aw pańqawni: Nu uń qa haqni'ta, kítani. Pu piw soon qōtōat kukyat aw pańqawni: Nu uń qa haqni'ta, kítani. ²² Qae, pi hakiy tokoyat ań himu suhpan pay ōwihinyuńqa pas soon qe'yańwu. ²³ Pi hakiy tokoyat ań hahqe' itamuyniqw pay hin'ewakwyaqat itamuy pumuy pas kaptsi'yuńńwu; pu itamuhpa' qason'iwyaqat itam pās tunatyawkahkańw yuwsinaya. ²⁴ Itamhpa' sóniwyaqa pi pay qa hihta haqni'yuńwa. Pi God hakiy tokoyat namikwaptage ań haqe' hihta qa pasiwyuńqat aw pas pavan unañwtavi, ²⁵ Hakiy tokoyat ep qa haqam nehpewi hintaqat ōviy'o; noqw ań a'wiwa nāmi unañwtavi'yuńwni. ²⁶ Noqw kurs himuwa awiwa nātuhotaqw, sohsoyam a'wiwat put amum nātuhototańwu. Pu kurs sūka awiwa kaptsiwhq, sohsoyam a'wiwat put amum hahlayyańwu. ²⁷ Noqw uma hapi sumiyankańw Christ tokoyat anyuńwa; nihqe nanāp ań a'wiwatu. ²⁸ Noqw God

hapi Jesus aw tōnawtaqamuy amuhpe haqawatuy hihta añ oyahta, imuy ayaiwyuñqamuy mohtii, amúńk pu' put eñem yuaatotaqamuyu, amúńk pu' tūtutuqaynayaqamuyu, atsve pu' kātatayhpit hintsatskaqamuyu, pep pu' tūqalapsintotaqamuyu, pu tūvaañwantotaqamuyu, pu añ moñw'iwyuñqamuyu, pu qa supwat himuhkwa yuaatotaqamuyu. ²⁹ Ya sohsoyam ayaiwyuñwa? Ya sohsoyam God eñem yuaatota? Ya sohsoyam tūtutuqaynaya? Ya sohsoyam kātatayhpit hintsatska? ³⁰ Ya sohsoyam tūqalapsintotaniqey öqalay'yuñwa? Ya sohsoyam öñaqw lavayit yuaatota? Ya sohsoyam tuqay'a'yatu? ³¹ Nikañw pay uma pas añ núnukñwat kuwahtiput tuñlay'yuñwni. Nikañw nu it epnihqe háqe'wat pas nukñwat umuy āawnani.

13

Love

¹ Nāmahin pi as nu sinmuy, pu God hoñviaymuyatuy amún pās hópinikañw nuhtumi qa unañway'te', nu soñawnen sikasivat qalalataqat antani, sen sivavutsqat an eyoyotaqata. ² Pu nāmahin pi as nu God eñem yuaataniqey makiway'takañw, pu hīhihta āmiwtañwuqat sohsok mātsi'kañw, pu sohsok hihta navoti'tani, pu nāmahin pi as nu pas qapēvewni'kañw tuhtukwit nahlamintanikañw nuhtumi qa unañway'te', nu qahimuu. ³ Pu nāmahin pi as nu añ öokiwyaqamuy nopnaniqe öviy sohsok hihta ihmuy amumi nóanikañw, pu itokoy taqsokiwniqat aw put mātapnikañw nuhtumi qa unañway'te' soon nu

put akw moñwvastini. ⁴ Nami'nañwa qa Its hin unañwtiñwu; hakiy pāsniñwu. Nami'nañwa qa unañwtuyvañwu. Nami'nañwa qa kwiviyuaatañwu; pu qa nātsotskanañwu. ⁵ Hakiy qa hintsañwu; qa nēnem hihta tunatyawtañwu; pu qa suy'tsiptiñwu; qalomáhintsaniwe' put ep qa hin unañwtiñwu; ⁶ Qaantsatskiwhqat ep qa hahlayhtiñwu; nikañw súantsatskiwhqat ep hahlayhtiñwu. ⁷ Sohsok hihta añ nānakwhani'tañwu; sohsok hihta tuptsiwñwu; sohsok hihta ep qa nañ'eknañwu; sohsok hihta añ kuytañwu. ⁸ Nami'nañwa qa haqami sohtani. Nikañw God añqw nātoniqa lavayi hapi pay yukiltini; pu himuhkwa yuaatiwhqa pay sohtini, pu i' navoti pay tūwayani. ⁹ Pi itam qa pasiwtaqat navoti'yuñwa; pu itam qa pasiwtaqat God eñem yuaatota. ¹⁰ Nikañw ason hisat himu pas pasiwtaqat pituq̄w, pep pu' himu pay qa pasiwtaqa ayo yukiltini. ¹¹ Ura nu tsāynihqe tsakoyuaatañwu; nu tsākw an hihta māmatsñwu, pu nu tsakowuwni'tañwu. Nit nu tāqatiqe pep pu' nu hihta tsakoe'wakw ayo yuku. ¹² Pay itam pi nāt pu' soñawnen panaptsat akw qa suyan nāviptsani'yuñwa. Nikañw ep pu' itam pas suyan nānami yoyrikyani. Pu' hapi nu qa pasiwtaqat tuwi'ta; nikañw ason pep pu' nu pas pasiwtaqat navoti'tani, God pas pasiwtaqat inumi navoti'taqat pan'i. ¹³ Taay, noq̄w öviy hapi ima pahyom pētoti-i' qapēvewni, pu unañwvahsi, pu nami'nañwa. Noq̄w imuy amuñaq̄w nami'nañwa hapi pas mohpeq'a.

14

More about Spiritual Gifts

¹ Uma nuhtumi unañway'yuñwniqey añ ö'qalyani; pu uma hihhta kuwahtiput Hikwsit añqwnihqat tuñlay'yuñwni, tis öviy uma God enem yuaatotaniqeyu. ² Pi öñaqw lavayit yuaataqa qa sinmuy amumi yuaatat, God awniñwu, pi qa hak put hihta yuaataqat mātsi'tañwuniq'ö; pi pam hihta āmiwyuñqat Hikwsit ahpiy yuaatañwu. ³ Noqw pu God enem yuaataqa hapi sinmuy amumi yuaatañwu öqawhtotaniqat öviy'o, pu ökwhaniwyaniqata, pu suyan unañwtotiniqata. ⁴ I' öñaqw lavayit yuaataqa pi nāöqawhtotoynañwu. Noqw pu God enem yuaataqa God aw tōnawtaqamuy öqawhtotoynañwu. ⁵ Is as uma sohsoyam öñaqw lavayit yuaatotani, tis öviy God enem yuaatotani; ispi God enem yuaataqa öñaqw lavayit yuaataqat epnihqe pas pávaniq'ö, hal pas öñaqw yuaataqa hihta lavayhti qey namtöminta-saa; noqw Jesus aw tōnawtaqam öqawhtotani. ⁶ Noqw taay itupkomu, kurs nu umumi pitut öñaqw lavayit-sa yuaate', ya nu hin umuy moñwvastapnani? Kurs nu God añqw hihta navotqey qa umumi yuaate', piw umuy qa hihta navotne', piw God lavayiyat umumi qa yuaate', piw umuy qa hihta tutuqaynaqw, ya uma hin ilavayiy akw moñwvastotini? ⁷ Híkispi lēna qa taytaqa soon qa suyan töqtini, sen pas lēna, sen sivatonlena. Taq sen hak lēlent hihta qa suyan töqtapnaqw, ya hak hihta lēlenqat māmatsni? ⁸ Pi tötöqpi qa suan töqtiqw, ya hak kipokyuwsini? ⁹ Noqw pay hapi pan piw

umuhpe hinta. Pas uma umuhleñiy akw lavayit susmataqnihqat qa yuaaykuyaqw, ya hak umuy pep hiñqaqwaqat māmatsni? Uma pi haktonsa yuaatotani. ¹⁰ Pay as pi soon tūwaqatsit ep hīhihtuy qa nānan'ik lavayi'yuñwa. Noqw qa himuwa qa hihta tuawi'ta. ¹¹ Noqw ōviy nu yuaataqat lavayiyat qa tūqayte' putniqw pay nu himusinoni; noqw i' yuaataqa pay nuyniqw himusinoni. ¹² Noqw pay hapi piw umuhpe panta, pi uma Hikwsit ahpiy kuwahtiput pas nānawakna. Oviy uma Jesus aw tōnawtaqamuy ōqawhtoynayaniqey ōviy pas ō'qalyani. ¹³ Noqw ōviy i' hak ōñaqw lavayit yuaataqa put namtōmintamantaniqey ōviy tūviñlawni. ¹⁴ Pi nu ōñaqw lavayit akw God aw nāwaknaqw, pas as pi ihikwsi nāwaknani, noqw iwuwni qa hihta apiiwtani. ¹⁵ Taay, noqw pep hintani? Nu ihikwsiy ahpiy nāwaknani, pu piw iwuwniy ahpiy'o; nu ihikwsiy ahpiy tawlawni, pu piw iwuwniy ahpiy'o. ¹⁶ As qa pantaniqw, um uhikwsiy akw hihta ep hahlayhtiqw ya i' qa mātsi'taqa hin Antsaa, kitani, ispi pam un hiñqawhqat qa mātsi'taqee. ¹⁷ Pay as pi um ka suan hihta ep hahlayhtiñwu; noqw mi'wa qa put akw ōqawhtañwu. ¹⁸ Pas nu Inay God aw hahlayhti. Kwakwhat pi nu sohsokmuy umuhpenihqe pas pavan ōñaqw lavayit yuaata. ¹⁹ Nikañw pay nu tuwat Jesus aw tōnawtaqamuy amuhpe panis híkiyom lavayit iwuwniy ahpiy lavayhtiniqey nāwakna; nen nu hakimuy hihta tutuqaynani; nen qa haktonsa pakwút-sikip sōmorit ōñaqw lavayit yuaaykuni. ²⁰ Itupkomu, uma qa tsakowuwni'yuñwni; nikañw qalomátunatyat

awwat titipostuy amunyuñwni; nikañw uma añ pās pasiwyuñqamuy amún wuwni'yuñwni. ²¹ Pi tutavot añ yan pey'ta: Nu alönöt lavayi'yuñqamuy lavaiyamuy- nikañw pu a'löntuy moayamuy ahpiy imuy sinmuy amumi yuaaykuni. Noqw nāmahin pi nu as panhtiniqw soon puma inumi tūqayyuñwni, kita Tutuyqawhqa. ²² Noqw öviy öñaqw lavayi pay hapi qatuptsiwni'yuñqamuy amumi hihta tuawi'ta, ima tuptsiwni'yuñqamuy qa pumuy amumii; nikañw God añqw lavayi qatuptsiwni'yuñqamuy qa pumuy amuñem-nit, imuy añ tuptsiwni'yuñqamuy amuñemi. ²³ Noqw öviy kurs uma Jesus aw tönawtaqam haqam sūvo tsovaltiqw, uma sohsoyam öñaqw lavayit yuaatotaqw, pu hakim qatūqayyuñqam, sen qatuptsiwni'yuñqam pañso yuñe', ya puma umuy hōnaq'iwyuñqat qa pañqawani? ²⁴ Noqw kurs uma sohsoyam God lavaiyat yuaatotaqw, hak qatuptsiwni'taqa, sen qatūqaytaqa pañso pake', sohsokmuy umuhpiy sóontsaniwni, pu sohsokmuy umuhpiy aw pohtiwni. ²⁵ Noqw pantaqat ahpiy put unañwpeq himu tupkiwyuñqa mātaktini; noqw öviy pam yökoltit, God pas hihtate', put pas antsa umuhpenihqat tūawvani.

Order in the Church

²⁶ Taay, noqw hintani itupkomu? Pi uma sūvo tsovalte', uma añ nanāp hihta tāwi'yuññwu, hihta tutuqaynayañwu; öñaqw lavayit yuaatotañwu; God añqw hihta navoti'yuñqey yuaatotañwu; öñaqw lavayit tuqay'ayhtotiñwu. Hakimuy öqawhtotoynayaniqey öviy uma sohsok hihta hintsatskamantani. ²⁷ Kurs haqawat öñaqw

lavayit yuaaykuyaniqw, pay lōyōmmantani, sen pahyomyamantani, pay pahsa'mantani; pu puma nānañk qeni'yuñwmantani; noqw suhka lavaiyamuy namtōmintani. ²⁸ Nikañw kurs pay qa hak hakiy lavaiyat namtōmintaniqw, pay pam hāk tsovawtaqamuy ep qa hiñqawlawht, nāmi yuaatamantani, pu God aw'i. ²⁹ Pay God eñem yuaatotaqam lōyōm, sen pahyomhaqam yuaaykuyamantani; noqw mīmawat lavaiyamuy aw wūwantotamantani. ³⁰ Ason kurs aqlap qátuhqat aw himu māaktiqw, pay mohti yuaataqa hāk qa hiñqawlawmantani. ³¹ Pay ason uma soon qa sohsoyam nānañk God lavaiyat yuaaykuyamantani; noqw sohsoyam tutuqayyani; nen sohsoyam ökwhaniwyuñwni. ³² Noqw God lavay'aymat nāp hikwsiy aw tuyqawi'yuñwa. ³³ Pi God nānaphin qatsit qa yuki'tat, uyiwawqatsit tumalay'ta. Pas añ ahsupoq God sinomat tsovawtaqe hin hintsatskaqw, ³⁴ Pan hapi hakim tsovawtaqw momoyam as qa hiñqawmantani, taq puma yuaatotaniqey ep qa qeni'yuñwa. Puma maqaptsiy hinyuñwni. Ura tutavo pan yuaata. ³⁵ Pu ason pi puma hihta tutuqayyaniqey nānawakne', kiy añ puwsuñwmuy put tūviñtotamantani. Taq momoyam haqam tsovawtaqat ep yuaaykuyaniqw pam pumuy amuñem hamane'way'o. ³⁶ Ya God lavaiyat umuhpiy aniwhti? Hal ya pay pas pam umumisa pitu? ³⁷ Hak tāqa God lavay'ayaatnihqey namiuwante', sen Hikwsit añ hinmaqey namiuwante', it aw nakwhani-nu umumi hihta

pentaqw pam Tutuyqawhqat tutavoata. ³⁸ Pu ason kurs hak haqam it qa tuway'te', tatam pi pam qa nātuwiwtani. ³⁹ Yanta itupkomu, noqw ōviy uma God lavaiyat yuaatotaniqey pas tuñlay'yuñwni; pu uma hakiy ōñaqw lavayit yuaataniqat qa mēwantotani. ⁴⁰ Pay sohsoy himu pās unañwat, qa nānaphin yukiwmantani.

15

The Resurrection of Christ

¹ Taay itupkomu, ura nu hapi lomatuawit umuy yuaaykuqey umuy u'nana. Put hapi uma kwusuya; pu uma put ep hōñi. ² Pu uma hapi piw put akw ayo nōña, kurs uma nuy hihta umumi yuaaykuqat u'ni'yuñwee, hal kurs uma paysoq tuptsiwye'-saa. ³ Pi nu pay piw hihta kwúsuhqey ura put umumi mohti mātavi, i' Christ hin pey'taqat itahqaanhtipuy ep mokqata. ⁴ Pu ura pam hin pey'taqat an tūamiwhqe pu pāyis talq ahoy tātayi. ⁵ Pu ura pam Cephas aw namtakna, nit pu pakwt lōq sihkay'taqamuy ayaiwyuñqamuy amumii. ⁶ Pantaqat atsve pu' pam tuptsiwni'yuñqamuy tsivot tsivot-sikip súnatnihqamuy amuhpe hōyokiwtaqamuy sūsnikañw amumi namtakna. Noqw pumuy amuñaqw suswuhagñiqam nāt yēse; nikañw haqawat pi pay soa. ⁷ Pantaqat atsve pu' pam James aw namtakna, nit pep pu' sohsokmuy ayaiwyuñqamuy amumii. ⁸ Pu nuhtuñk pam inumi piw namtakna, soñawnen nāt aw qa pituqw pay nu tihtiwhqat an'i. ⁹ Pi nu ayaiwyuñqamuy amuñaqw susqahimuu.

Soon pi as nu yan'ewaynīkañw ayaiwtaqey pan tūnwantiwni; pi nu God aw tōnawtaqamuy okiwsana. ¹⁰ Nīkañw kurs nu hīmunen, nu God nūokwayat ahpiy pam'i. Nihqe nu qa paysoq put nūokwayat makiwa; pi nu pumuy sohsokmuy amuhpenihqe pas pavan maqsonta, nīkañw pay qa nūu, pi God nūokwaat inumum tumalay'ta. ¹¹ Noqw itam yan yuaatota, sen pūmaa, sen nūu. Noqw ōviy uma yan tūtuptsiwa.

Our Resurrection

¹² Taay, noqw kurs itam Christ mokiwuy añqw ahoy tātayhqat yuaatotaqw, ya hintaqw ōviy umuñaqw haqawat so'pum soon ahoy tātayyaniqat pañqaqwa? ¹³ Pi kurs so'pum pay qa ahoy tātayyaniqw, pahsat kurs Christ pay qa ahoy tātayi. ¹⁴ Noqw kurs Christ pay qa ahoy tātayhq, pep pu' itam haktonsa yuaatota; noqw piw uma kurs haktonsa aw tuptsiwni'yuñwa. ¹⁵ Noqw hīkispī itam God qa sūanyuaatotaqey pan nūansaniwya. Oviypi pam Christ ahoy tātaynaqat pañqaqwa. Noqw pay kurs ima so'pum qa ahoy tātayyaniqw, pep pu' piw Christ qa ahoy tātayniwa. ¹⁶ Ispī kurs so'qam pay qa ahoy tātayyaniqw, pahsat hapi God Christ pay qa ahoy tātayna. ¹⁷ Pu kurs Christ pay qa ahoy tātayniwhq, uma haktonsa tuptsiwni'yuñwa; uma nāt umuhqaanhtipuy añ hinwisa. ¹⁸ Pu ōviy piw ima Christ ep so'qam kurs pay pas sūlawhti. ¹⁹ Kurs pay itam yep-sa qatsit ep Christ aw yanyuñwnik, pas hapi itam sohsokmuy sinmuy amuñaqw sus'okiwhinyuñwni. ²⁰ Noqw pi pas antsa Christ hapi mokiwuy añqw ahoy tātayi; nihqe imuy so'qamuy piw ahoy tātayniqat

mahtakna. ²¹ Pi sinom sūkw sinot atsviy so'ñwu. Noqw pan hapi piw puma sūkw sinot atsviy ahoy yesvani. ²² Pi Adam aň sohsoyam só'iwmaqw, pay ōviy piw pan Christ aň sohsoyam mokiwuy aňqw ahoy tātayyani. ²³ Nikañw nanāp qeni'yuñwni, Christ mohtini, aňk pu' Christ hisat pituqw put sinomat túwatyani. ²⁴ Pep pu' so'ñwamiq pituqw, pam Nay God aw moñwtunatyat mātapni, pam ahsupoq moñwqeqnit ayo yúkut'a, pu sohsokmuy aň moñw'iwyuñqamuyu, pu aň öqalay'yuñqamuyu. ²⁵ Ispi pam soon qa moñw'iwtani, pas hisat God sohsokmuy tuwqamuy aňwutaqw, puma put aw maqaptsi'yuñwniqat pahsavoo. ²⁶ Noqw nuhtuñk mokiwu, itahtuwqanihqa, piw sұлawhtini. ²⁷ Pi God Christ pas sohsok hihta aw öqalmaqa. Nikañw pam put sohsok hihta aw öqalmaqahqey kítahqe, pas nāp qa put aw maqaptsiy qatu, ōviy pi pam hapi put sohsok hihta aw öqalmaqahqee. ²⁸ Nikañw ason pam sohsok hihta aňwutaqw, pep pu' Tiat piw put aw maqaptsiy qátuni, it hakiy put sohsok hihta aw öqalmaqahqat aw'i. Noqw God hapi sohsokmuy amuhpenihqe suspavanni. ²⁹ Taay, noqw kurs as so'qam pay ahoy qa tātayyaniqw, ya ima so'qamuy amuñem kūyit akw tuvoylatotiqam hintsatska? Noqw pas piw puma hinoqw so'qamuy amuñem kūyit akw tuvoylatoti? ³⁰ Noqw hinoqw pas piw itam yūmosa unahintaqat yēse? ³¹ Nu Jesus Christ Itahtutuyqawhqay ep umuy pihni'taqey ahpiy umumi pas súañqawni, itupkomu, Nu nāqavo mómqi. ³² Kurs nu Ephesus ep hakimuy i'tsivutuy popkotuy amunyñqamuy qananahtsopkañw nāyawwe', ya sen nu hin put akw moñwvasni, kurs

so'qam pay qa ahoy tātayyaniq'ö? Pay pi itam tatam nōnovani, piw hīhikwyani; taq itam qāvo so'ni. ³³ Uma nāmi qa yētotani, hak qahopit a'puñalqw, pam hapi hakiy qatsiyat nukñwat nukushintsanñwu. ³⁴ Uma suan hinwisniqey aw havivokalyani, nen qaanhtiput qe'yani; taq haqawat God qa tuwi'yuñwa. Nu umuy hamantoyaniqe kita.

The Resurrection Body

³⁵ Noqw haqawa soon qa pañqawni: Noqw ya so'pum hin hinkahkañw tātayyani? Puma hihta tokoy'kahkañw ökini? ³⁶ Um hak qa wuwni'taqa, pi um hihta uyhq pu pam mokq, pu put añqw uyiwhqa wúnwiwmañwu. ³⁷ Pi um hihta üye' hintaqat tokoy'taniqat qa pantaqat uyñwu. Um pay sivosiyat uyñwu, sen söhövosita, sen himuvoshumita. ³⁸ Noqw ason God put hintaniqat nāwakne' pan put tokotoynañwu. Pu sohsok hihta sivosiyat hintaqat tokoy'taniqat pam eñem yúkuñwu. ³⁹ Sohsok sikwi qa sunyuñwa. Sinom pas nāp sikwí'yuñwa; pu hihtu popkot piw pas nāp sikwí'yuñwa; pu pāvakiwht piw pas nāp sikwí'yuñwa; pu masay'yuñqam piw pas nāp sikwí'yuñwa. ⁴⁰ Pu öveqatsit ep yesqam piw nāp tokoy'yuñwa, pu tūwaqatsit ep yesqam nāp tokoy'yuñwa. Öveqatsit ep yesqam nāp lomavitsañway'yuñwa; pu tūwaqatsit ep yesqam piw sukw lomavitsañway'yuñwa. ⁴¹ Tāwa pas nāp tālawñway'tañwu; pu mūyaw piw pas nāp tālawñway'tañwu; pu sōtu piw pas nāp tālawñway'yuññwu. Noqw qa sohsoy sōtu sun tālawñway'yuññwu. ⁴² Noqw pan hapi i' hak mokt

ahoy tātayhqa hintañwu. Pam as hovariwkañw āmiwht, qahováriwkañw ahoy tātayni. ⁴³ Pam as hin'eway āmiwht, lolmat pitsánway'kañw tātayni; pam qaöqálay'kañw āmiwht, a'nö öqalay'kañw tātayni. ⁴⁴ Pam yep qatsit añqw tokoy'kañw āmiwht, Hikwsit añqw tokoy'kañw tātayni. Itam pu' yep qatsit añqw tokot pasiwyuñwa. Noqw pep pu' itam pas antsa Hikwsit añqw tokot pasiwyuñwni. ⁴⁵ Oviy pi ura yan pey'ta: I' Adam mohti'maqa tātayñwuqey pan yukiwta, yan'i. Noqw pay i' Adam nuhtuñknihqqa hikwsi hakiy tātaynaniqey pan yukiwta. ⁴⁶ Nikañw Hikwsit añqwnihqa qa mohtii, pi yep qatsit añqwnihqa; pu Hikwsit añqwnihqa pay ason añkti. ⁴⁷ I' mohti sino tutskwat añqw yukilti; nihqe pam yep qatsit tunatyawta. Noqw añknihqqa sino hapi Tutuyqawhqa, öveqatsit añq'ö. ⁴⁸ Pay pi tutskwat añqw yukiwtaqa hin hintaqw ima tutskwat añqw yukiwyuñqam hapi pay piw panyuñwa; pu öveqatsit añqwnihqa hin hintaqw pay öviy hapi öveqatsit añqwyaqam piw panyuñwa. ⁴⁹ Noqw pay pi itam tutskwat añqw yukiwtaqat an yukiwyuñqey pan hapi öviy itam piw öveqatsit añqwnihqat an yukiwyuñwni. ⁵⁰ Noqw it nu pañqawni itupkomu: Pas kurs hin hak tokoy'kañw piw uñwáy'kañw God moñwtunatyayat himuy'vani; piw pas soon hak hovariwkañw qatsit qahováriwtaqat himuy'vani. ⁵¹ Meh, nu hihta tupkiwtañwuqat umuy āawnani. Itam qa sohsoyam so'ni; nikañw itam sohsoyam alöntotini. ⁵² Nät yankahkañwo, hakiy pōsiyat uhpukqat pan halayvita, nuhtuñk tötöqpit tötöq'ö. Pi tötöqpi tötöqiw, pu so'pum qahinkahkañw ahoy

tātayyani, noqw itam alöntotini. ⁵³ Pi itam itahtokoy sakwítinwuqat hihta pas qa sakwítinwuqat enañ nāhoyñwayani; pu mokñwuqat hihta pas qa mokñwuqat énañ'a. ⁵⁴ Noqw òviy i' sakwítinwuqa pas qa sakwítinwuqat yuwsiqw, pu i' pay mokñwuqa pas qa mokñwuqat yuwsiqw, pahsat pu i' yan lavayi pey'taqa aw antsaniwni: Mokiwu ánwutiwhqe súlawhti. ⁵⁵ Taay, mokiwu, ya um hihta akw hakiy ánwutani? Taay, mokiwu, ya um hihta akw hakiy múani, yan'i. ⁵⁶ Pi qaanhtipu hapi mokiwuy hōyat antañwu. Noqw hin hinwisniqa tutavo hapi qaanhtiput öqaltoynañwu. ⁵⁷ Noqw pay kwakwhat pi God Itahtutuyqawhqay Jesus Christ añ itam hihta añ kūyuñwniqat pan yuki'ta. ⁵⁸ Yanta aw iunañwam itupkomu, òviy uma hūrs hoñni; pas qa wayayatotani; sutsep Tutuyqawhqat añ qaöwihinyuñwni; pi uma qa paysoq Tutuyqawhqat enem tumalay'yuñqey navoti'yuñwa.

16

The Offering for Fellow Believers

¹ Pu' imuy God sinomuyatuy amuñem himu oyiwniqat nu pañqawni. Pay nu Galatiat ep Jesus aw tōnawtaqamuy amumi hin tutaptaqw uma piw panhtotini. ² Ason Sundayt aw pituqw, uma añ nanāp hihta ayo warantotamantani, God hakiy hin hihta tuwanaqat pan'i. Noqw nuy pituqw uma hihta qa sumiooyyani. ³ Noqw uma umuhtutuvény akw hakimuy hu'wanayaqw, ason nu pite' pumuy ayatani; noqw puma umuhkuwahtipuy Jerusalem aqw kiwisni. ⁴ Pu ason kurs nuy aqwniqw, pam lomahintaniqw puma inumumyani.

Paul's Plans

⁵ Noqw nu hapi Macedoniat añnen umumini, pi nu Macedoniat añni. ⁶ Noqw sen nu umumum huruhtini, hikis sen nu umumum tömöläni; nen nu haqamininiqw uma nuy hihta akw paañwayani. ⁷ Nikañw nu pu' yañ haqami hoytaqe pay hāk umumi qa yórikni, nikañw pay hisnen nu umumum hihsavo huruhtini, kurs Tutuyqawhqa nuy nakwhanaq'ö. ⁸ Nikañw nu hapi Pentecost aw pah-savo Ephesus ep qátuni. ⁹ Pi nu pas pavan öqalat tumaltaniqw, put aw inuñem wuhkoew hötsílti; noqw ehpewi hintsatskaqam wūhaqya. ¹⁰ Pu ason kurs Timotheus umumiq pituqw, uma tunatyaltotiqw, pam qañutsúwkañw umumum qátuni, taq pam inún it Tutuyqawhqa tumalayats hintsaki. ¹¹ Oviy hapi qa hak put pēvewnani, uma qa panyuñwt, put hahlayhqa umuhpiy hōnayaqw, pam peqw inumini, taq nu put enañ añ tuptsiwni'yuñqamuy nuhtayta. ¹² Pu i'wa itahtupko Apollos pay as pas añ tuptsiwni'yuñqamuy amumum umumiqniqat nu aw ö'qala. Noqw pay nāt pam qa pu'haqam umuminiqey nāwakna; nikañw pay ason pam hisat eñem lomahintaniqw soon qa umumini.

Final Words

¹³ Uma qa nāunay'yuñwni; qapēvewnit ep hūrs hoñni; pas tahtaqtñihqey pan hinyuñwni; a'nö ö'qaltñi. ¹⁴ Uma nānami unañway'kahkañw, sohsok hihta hintsatskani. ¹⁵ Noqw uma Stephanas ep kīvituy navoti'yuñqw puma Achaiat ep mohti tuptsiwya, nihqe puma God sinomuyatuy tumalay'yuñwniqey aw nānoi'yuñwa. ¹⁶ Noqw

ōviy nu umumi naokway'tani: Uma hakimuy pan hinyuŋqamuy amumi tūqayyuŋwni, pu sohsokmuy itamuy hintsatskaqamuy amumii, pu itamum tumalay'yuŋqamuy amumii. ¹⁷ Pas nu it Stephanus, pu Fortunatus, pu Achaicus pumuy ōkiqw hahlayhti, puma umuy kurs hinyaniqat ep aw antsatsnaqw ōviy'o. ¹⁸ Pas pi puma nuy suyan unañwtoynaya, pu úmuyu; ōviy uma añ panyuŋqamuy pan tuway'yuŋwni. ¹⁹ Ima Asiat ep hāhaqe' Jesus aw tōnawtaqam umuy ōqalaya; Aquila Priscillat amum umuy Tutuyqawhqat añ a'nō ōqala, kiyamuy ep tsovawtaqamuy amumuma. ²⁰ Sohsoyam tuptsiwni'yuŋqam umuy ōqalaya. Uma nānatupkomnihqey pan na'qalantotani. ²¹ Nu' Paul hapi it yan ōqalnit pas nāp imay akw penta. ²² Tutuyqawhqat Jesus Christ aw qa unañway'taqa hapi pas pay ayo tūviwmantani. Itahtutuyqawhqa hapi nāt pítuni. ²³ Nam Itahtutuyqawhqay Jesus Christ núokwaat umumi pitsíwtaa. ²⁴ Nu Christ Jesus añ umumi pas unañway'ta. Nam antaa.

God Lavaiyat An Puhuvasiwni New Testament in Hopi (US:hop:Hopi)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hopi

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hopi [hop], USA

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hopi

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
f1558f03-6e18-5edf-b292-77ef05524aff